

Datum 2020-08-12
Dokumenttyp Yttrande
Diarienummer 2020/0122
Ert diarienummer S2020/01396/SOF
Handläggare Mille Salomaa Lindström

Socialdepartement
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkande Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14)

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet (MFD) anser att utredningen har gjort ett gediget kartläggningssarbete rörande förutsättningar för och användning av välfärdsteknik i äldreomsorgen. MFD ser positivt på utredningens förslag och bedömningar. MFD vill dock understryka vikten av att vård- och omsorgsåtgärder inte sker mot den enskildes vilja. Att underlätta för professionen i vård- och omsorgsverksamhet att få den enskildes samtycke till användning av välfärdsteknik för personer med nedsatt beslutsförmåga får därför aldrig ske på bekostnad av den enskildes rätt till självbestämmande och egna val. MFD anser att det behövs vägledning om hur personalen i sjukvården och socialtjänsten ska agera för att inhämta samtycke av den enskilde vid användning av välfärdsteknik eller andra insatser.

Myndighetens synpunkter

Myndigheten för delaktighet instämmer i utredningens förslag och bedömningar. MFD välkomnar särskilt de förslag som lämnas om:

- samverkan mellan olika aktörer (avsnitt 8.12)
- utveckling av den gemensamma digitala infrastrukturen (avsnitt 8.11.2)
- stöd till personalen (avsnitt 8.10)
- förslag om invånarutbildning för att öka den digitala kompetensen (avsnitt 8.15).

Förslagen om vård och omsorg till personer med nedsatt beslutsförmåga (avsnitt 8.7.1 och 8.7.2) ger enligt utredningen inte stöd för tvångsåtgärder.

För att säkerställa den enskildes rätt till självbestämmande och egna val har MFD följande synpunkter.

Insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen bygger på frivillighet och förutsätter med andra ord samtycke. Det finns inte några särskilda bestämmelser för just välfärdsteknik, utan samma utgångspunkter gäller för välfärdsteknik som för övriga insatser från hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

MFD vill därför understryka vikten av att den enskildes rätt till egna val skyddas. Att underlätta för professionen i vård- och omsorgsverksamhet att få den enskildes samtycke till användning av välfärdsteknik för personer med nedsatt beslutsförmåga får aldrig ske på bekostnad av den enskildes rätt till frivillighet, självbestämmande och inflytande.

Denna rätt befästs i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning där det framgår att konventionsstaterna erkänner betydelsen av individuellt självbestämmande och oberoende för personer med funktionsnedsättning och friheten att göra egna val.

Enligt regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Eftersom utredningens förslag inte fullt ut omfattar alla de situationer som kan uppstå vid inhämtande av samtycke i användning av välfärdsteknik anser MFD att det finns en risk att förslagen skulle kunna skapa en rättsosäker situation för personer med nedsatt beslutsförmåga. För att undvika en sådan situation bör Socialstyrelsen få i uppdrag att utveckla vägledning för att skapa tydlighet i bedömningen av personers nedsatta beslutsförmåga, stöd i hur professionen informerar om insatser, konkretisering av vad samtycke innebär och hur uppföljning av ett samtycke kontinuerligt bör ske. Vägledningen behöver också förtydliga hur samverkan mellan kommun och region ska ske. Utgångspunkt för en sådan vägledning bör vara det stöd som finns på www.kunskapsguiden.se under temana ”Stödja vuxna personers vilja” och ”Stödja äldre personers vilja” samt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2012:3) om värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), sektionschef Anna Dahlberg och utredare Mille Salomaa Lindström (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

Malin Ekman Aldén